

Turinys

1	Info	rmacija, susitarimai,	2
	1.1	Kontaktams	2
	1.2	Praktiniams darbams reikalinga programinė įranga	2
	1.3	Literatūra, šaltiniai	2
	1.4	Praktinių darbų atlikimo instrukcija	2
2	Serv	verio operacinės sistemos diegimas	3
	2.1	Praktinis darbas Nr. 1	3
	2.2	Praktinis darbas Nr. 2	3
3	Bazi	inis serverio operacinės sistemos funkcionalumas	4
	3.1	Praktinis darbas Nr. 3	4
	3.2	Praktinis darbas Nr. 4	4
4	Linu	ıx tarnybinės stoties komandinės eilutės funkcionalumas	5
	4.1	Praktinis darbas Nr. 5	5
	4.2	Praktinis darbas Nr. 6	5
	4.3	Praktinis darbas Nr. 7	6
	4.4	Praktinis darbas Nr. 8	6
	4.5	Praktinis darbas Nr. 9	6
	4.6	Praktinis darbas Nr. 10	7
	4.7	Praktinis darbas Nr. 11	7
	4.8	Praktinis darbas Nr. 12	8
	4.9	Praktinis darbas Nr. 13	8
	4.10	Praktinis darbas Nr. 14	8
	4.11	Praktinis darbas Nr. 15	9
	4.12	Praktinis darbas Nr. 16	9
	4.13	Praktinis darbas Nr. 17	10
	4.14	Praktinis darbas Nr. 18	10

Informacija, susitarimai, ...

Kontaktams

VACLAV ZELENKEVIČ

- Profesijos mokytojas
- **J** +370 656 53097
- A Lakūnų g. 3 / Kalvarijų g. 159
- vaclav.zelenkevic@vtmc.lt

Praktiniams darbams reikalinga programinė įranga

- 1. Windows operacinė sistema: Windows OS
- 2. A Linux operacinė sistema: Linux OS
- 3. **\(\psi\)** Mac operacinė sistema: Mac OS
- 4. X VirtualBox: Virtualbox

Literatūra, šaltiniai ...

- 1. Linux pradžiamokslis
- 2. VirtualBox pagalba
- 3. Ubuntu sistemos pagalba
- 4. Xubuntu sistemos pagalba
- 5. Debian sistemos pagalba
- 6. Bash pagalba
- 7. Linux komandų pagalba
- 8. Ubuntu serverio pagalba

Praktinių darbų atlikimo instrukcija

Vilniaus technologijų mokymo centre mokymosi metu yra naudojami šie įrankiai:

- 1. Virtuali mokymosi aplinka "Microsoft Office 365 Teams"
- 2. Microsoft Office elektroninis paštas

Pateikti praktiniai darbai atliekami pamokų metu. Praktiniai darbai turi būti atlikti iki modulio pabaigos. Praktiniai darbai turi būti atliekami savarankiškai. Esant klausimams dėl praktinių darbų atlikimo ar vykdymo rašyti Teams kanale: "*Klausimai - Atsakymai*".

Serverio operacinės sistemos diegimas

Praktinis darbas Nr. 1

- Tikslai ir pastabos. Įdiegti ir sukonfigūruoti Xubuntu operacinę sistemą VirtualBox aplinkoje.
 - 1. Atsiyskite **VirtualBox** (versija: 6+) ir **Xubuntu OS** (versija: 20.04):
 - ♣ VirtualBox programinė įranga
 - ₹ Xubuntu programinė įranga (OS virtualus atvaizdas)
 - 2. Įdiekite ir sukonfigūruokite **VirtualBox**:
 - 1 VirtualBox diegimo ir konfigūravimo instrukcija
 - 3. Įdiekite ir sukonfigūruokite **Xubuntu OS**:
 - 1 Xubuntu OS diegimo ir konfigūravimo instrukcija
 - 4. Virtualios OS konfigūracija:
 - 1 CPU (min)
 - **■** 20GB (min)
 - **2GB** (min)
 - Let Username: your_name
 Password: student
- Rezultatas. Įdiegta Xubuntu operacinė sistema VirtualBox aplinkoje.

Praktinis darbas Nr. 2

- Tikslai ir pastabos. Įdiegti ir sukonfigūruoti Debian operacinę sistemą VirtualBox aplinkoje.
 - 1. Atsiyskite **VirtualBox** (versija: 6+) ir **Debian OS** (versija: 10+):
 - ₹ VirtualBox programinė įranga
 - ♣ Debian programinė įranga (OS virtualus atvaizdas)
 - 2. Įdiekite ir sukonfigūruokite **VirtualBox**:
 - 1 VirtualBox diegimo ir konfigūravimo instrukcija
 - 3. Įdiekite ir sukonfigūruokite **Xubuntu OS**:
 - 1 Debian OS diegimo ir konfigūravimo instrukcija
 - 4. Virtualios OS konfigūracija:
 - 1 CPU (min)
 - **■** 10GB (min)
 - **III** 1GB (min)
 - **Username:** your_name
 - **P** Password: student
- Rezultatas. Įdiegta Debian operacinė sistema VirtualBox aplinkoje.

Bazinis serverio operacinės sistemos funkcionalumas

Praktinis darbas Nr. 3

- Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti Xubuntu grafinėje aplikoje. Išbandyti Xubuntu programas.
 - 1. Išbandykite Xubuntu OS grafinės aplinkos programas (Accessories):
 - ▶ File Manager
 - Catfish File Search
 - ▶ MATE Calculator
 - Mousepad
 - ▶ Engrampa Archive Manager
 - 2. Išbandykite Xubuntu OS grafinės aplinkos programas (Office):
 - ▶ LibreOffice
 - ▶ Atril Document Viewer
 - 3. Išbandykite Xubuntu OS grafinės aplinkos programas (System):
 - Task Manager
- Rezultatas. Išbandytos pateiktos Xubuntu programos.

Praktinis darbas Nr. 4

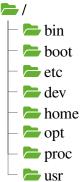
- Tikslai ir pastabos. Sukonfigūruoti Xubuntu operacinę sistemą.
 - 1. Sukonfigūruokite Xubuntu OS klaviatūros išdėstymus:
 - Whisker Menu Settings Keyboard Layout Keyboard Layout Add
 - Add Keyboard Layout Selection English (US)
 - Add > Keyboard Layout Selection > Lithuanian
 - 2. Pridėkite klaviatūros indikatorių:
 - Whisker Menu Settings Panel Items Add Keyboard Layouts
 - 3. Pakeiskite darbalaukio foną (pagal Jūsų skonį):
 - Whisker Menu Settings Desktop Background
 - 4. Sukonfigūruokite sistemos vaizdo stilių (pagal Jūsų skonį):
 - Whisker Menu Settings Appearance
 - Style
 - Icons
 - Fonts
- Rezultatas. Sukonfigūruota Xubuntu operacinė sistema.

Linux tarnybinės stoties komandinės eilutės funkcionalumas

Praktinis darbas Nr. 5

Tikslai ir pastabos. Ištirti Xubuntu operacinės sistemos sisteminius aplankus. Nustatyti jų paskirtį. Susipažinti su Linux failų sistemos aplankų standartu.

1. Naudojant Xubuntu OS grafinę aplinką Whisker Menu File Manager ištirkite pateiktus Xubuntu operacinės sistemos aplankus:

- 2. Nustatykite aplankų paskirtį. Galite naudoti dokumentaciją:
 - 1 Ubuntu aplankų struktūra
- 3. Susipažinkite su Linux sistemos aplankų standartu:
 - filesystem Hierarchy Standart

Rezultatas. Ištirta ir nustatyta Linux operacinės sistemos pagrindinių aplankų paskirtis.

Praktinis darbas Nr. 6

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiu **man**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl+Alt+T.

1. Išnagrinėkite man komandos pagalbą:

```
1 $ man man
```

- 2. Išnagrinėkite **man** komandos pagalbos skyrius:
 - man 1 i Executable programs or shell commands
 - man 5 1 File formats and conventions eg /etc/passwd
 - man 8 (i) System administration commands (usually only for root)
- 3. Naudojant man jranki nustatykite komandu: kill, login, lscpu, rename, cpp ir intro paskirti.
- 4. Naudojant man įrankį išsiaiškinkite kas yra saugoma sistemos konfigūracijos failuose:
 - hosts
 - host.conf
 - networks
 - environment
 - resolv.conf
- 5. Informacijos paieškai galite naudoti komandas:
 - \$ man -k configurationfile
 \$ man -k searchcommand

Rezultatas. Išnagrinėtas įrankio man funkcionalumas. Ištirtas įrankio naudojimas.

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiu apropos. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **apropos** komandos pagalbą:

```
1 $ man apropos
```

- 2. Su apropos įrankiu nustatykite komandų: mount, ufw, ping, lsmod, lpinfo ir fdisk paskirtį.
- 3. Naudojant apropos įrankį išsiaiškinkite kaip galime Xubuntu operacinėje sistemoje trinti failus, kaip galime nustatyti failo šeimininką, kaip patikrinti kiek diske liko vietos, kaip sukurti naują vartotoją. Informacijos paieškai galite naudoti komandas:

```
$ apropos -k search_command
$ apropos -r search_expression
$ apropos -w search_expression
```

Rezultatas. Išnagrinėtas įrankio apropos funkcionalumas. Ištirtas įrankio naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 8

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiu info. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl+Alt+T.

1. Išnagrinėkite **info** komandos pagalbą:

```
$ man info
```

- 2. Naudojant **info** įrankį išsiaiškinkite:
 - 😯 kokia yra man puslapių (man-pages) struktūra?
 - **?** kas yra bash?
 - 😯 kur Xubuntu sistemoje yra saugomi vartotojų slaptažodžiai?
 - **?** kas yra "pipe" ir "socket"?
 - Results and the second second
 - ? kur sistemoje yra saugomi žurnalai (log)?
 - kam yra naudojamas ssh įrankis?
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankio info funkcionalumas. Ištirtas įrankio naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 9

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **pwd** ir **ls**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **pwd** ir **ls** komandų pagalbą:

```
1 $ man pwd
2 $ man ls
```

- 2. Paleidę terminalo emuliatorių, pažiūrėkite kur esate failų sistemoje ir koks yra absoliutus kelias iki Jūsų darbinio aplanko. Neužmirštame, kad komandos formatas dažniausiai būna:
 - \$ komanda [parinktys] argumentai
- 3. Išbandykite komandos ls parinktis: -l, -a, -lh, -i, -li, -R, -r, -d /boot/*, -m
- 4. Naudojant komandą **ls** ir absoliučius arba santykinius kelius pažiūrėkite **/tmp**, **/root**, **/opt**, **/home**, **/dev** aplankų turinį.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių pwd ir ls funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais cd ir stat. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **cd** ir **stat** komandų pagalbą:

```
1 $ cd --help
2 $ man stat
```

- 2. Išbandykite komandos **cd** parinktis: -, ~
- 3. Išbandykite komandos stat parinktis: -f, -f/, -t
- Naudojant komandas man, pwd, ls, cd ir stat išsiaiškinkite kokio dydžio yra Jūsų sistemos branduolys (kernel). Xubuntu sistemos branduolį galite surasti aplanke /boot, pavadinimas prasideda vmlinuz*.
- 5. Nustatykite /dev/null ir /dev/zero failų tipa bei paskirtį.
- 6. Naudojant komandas **cd**, **ls** ir **stat** išnagrinėkite /**proc** ir /**usr** aplankų turinį.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių cd ir stat funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 11

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **touch** ir **mkdir**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **touch** ir **mkdir** komandų pagalbą:

```
1 $ man touch
2 $ man mkdir
```

- 2. Išbandykite komandos touch parinktis: -a, -c, -m
- 3. Išbandykite komandos **mkdir** parinktis: -p, -v
- 4. Naudojant komandas **cd**, **ls**, **touch**, **mkdir** vartotojo darbalaukyje (Desktop) sukurkite aplanką **Foto**. Aplanke **Foto** sukurkite aplankus: **2020-01**, **2020-03**, **2020-05**, **2020-07** ir **2020-09**. Kiekviename aplanke (pvz.: 2020-01 ir t.t.) sukurkite po 50 failų pavadinimu **foto*.jpg**, kur * yra skaičius nuo 1 iki 50. Naudojant komandą **ls** arba kitas komandas išsaugokite aplanko **Foto** struktūrą faile **fotos.txt**. Įrašant į failą naudokite srauto nukreipimo funkciją:

```
$ command > file_name
```

Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių touch ir mkdir funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **rm** ir **rmdir**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **rm** ir **rmdir** komandų pagalbą:

```
1 $ man rm
2 $ man rmdir
```

- 2. Išbandykite komandos **rm** parinktis: -f, -i, -r, -R, -d, -v
- 3. Išbandykite komandos **rmdir** parinktis: -p, -v
- 4. Naudojant komandas **rm / rmdir** ištrinkite aplanko **Foto** aplankus (žr. 12 praktinį darbą): **2020- 03**, **2020-07**, **2020-09**.
- 5. Ištrinkite aplanko Foto/2020-01 turinį.
- 6. Pasižiūrėkite aplanko Foto turinį. Ištrinkite aplanką Foto
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių rm ir rmdir funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 13

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **cp** ir **mv**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **cp** ir **mv** komandų pagalbą:

```
1 $ man cp
2 $ man mv
```

- 2. Išbandykite komandos **cp** parinktis: -f, -i, -l, -R, -s, -v, -u
- 3. Išbandykite komandos **mv** parinktis: -f, -i, -u, -v
- 4. Naudojant komandas touch, mkdir, cp, mv vartotojo darbalaukyje (Desktop) sukurkite aplankus Copy ir Move. Nukopijuokite failus /etc/passwd, /etc/fstab, /etc/hostname į aplanką Copy. Perkelkite failą passwd iš aplanko Copy į aplanką Move. Nukopijuokite likusius failus aplanke Copy į aplanką Move pakeičiant jų pavadinimus taip: fstab -> fstab_cp ir hostname -> hostname_cp. Aplanke Copy sukurkite aplanką More. Jame sukurkite 512 failų pavadinimu file*.txt, kur * failo numeris nuo 1 iki 512. Nukopijuokite aplanką More į aplanką Nothing. Perkelkite aplanką Nothing į aplanką Move ir pervadinkite jį į Today.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių cp ir mv funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 14

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiu ln. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **ln** komandos pagalba:

```
1 $ man ln
```

- 2. Išbandykite komandos **ln** parinktis: -f, -L, -s, -v, -r
- 3. Naudojant komandas touch, mkdir ir cp vartotojo darbalaukyje sukurkite aplanką Links. Nukopijuokite failus /etc/passwd, /etc/fstab, /etc/hostname į aplanką Links. Sukurkite nukopijuotiems failams nuorodas pavadinimu: hardlinkfilename, kur filename nukopijuotų failų vardai. Nukopijuotiems failams sukurkite simbolines nuorodas pavadinimu: softlinkfilename, kur filename nukopijuotų failų vardai. Aplanke Links sukurkite aplanką OthersLinks. Aplanke OthersLinks sukurkite 10 failų vardu: file*.txt, kur * failo numeris nuo 1 iki 10. Sukurkite sukurtiems failams simbolines nuorodas. Nuorodų pavadinimas link_file*.txt, kur * failo numeris nuo 1 iki 10. Nuorodas perkelkite į aplanką Links.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankis **ln** funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais more ir less. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite more ir less komandų pagalbą:

```
1 $ man more
2 $ man less
```

- 2. Išbandykite komandos **more** parinktis: -d, -p, -c, -s, -u
- 3. Išbandykite komandos less parinktis: -i, -N
- 4. Naudojant komandas more ir less pažiūrėkite /etc/passwd, /etc/shadow, /etc/fstab failų turinį.
- 5. Naudojant komandą less pažiūrėkite failo /boot/grub/grub.cfg turinį.
- 6. Pasinaudokite more arba less įrankiais ir faile /boot/grub/grub.cfg raskite žodį root.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių more ir less funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 16

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **cat** ir **tac**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite cat ir tac komandų pagalbą:

```
1 $ man cat
2 $ man tac
```

- 2. Išbandykite komandos cat parinktis: -A, -b, -E, -n, -T, -v
- 3. Išbandykite komandos tac parinktis: -b, -s
- 4. Naudojant komandas **cat** ir **tac** apjunkite failus **/etc/passwd** ir **/etc/shadow** į vieną failą pavadinimu **passuser.txt**.
- 5. Naudojant komandą **cat** sunumeruokite sukurtą failą ir įrašykite į failą pavadinimu **numbered.txt**.
- 6. Faila **numbered.txt** su komanda **tac** įrašykite į faila **reverse.txt**.
- 7. Peržiūrėkite failo **reverse.txt** turinį.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių cat ir tac funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **head** ir **tail**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **head** ir **tail** komandų pagalbą:

```
1 $ man head
2 $ man tail
```

- 2. Išbandykite komandos **head** parinktis: -c, -n, -q, -v
- 3. Išbandykite komandos tail parinktis: -c, -n, -f, -q, -v
- 4. Naudojant komandas **head** ir **tail** sunumeruokite ir atspausdinkite failo **/etc/passwd** eilutes nuo 20 iki 26.
- 5. Rezultatą įrašykite į failą **result.txt**.
- 6. Apjunkite failą result.txt su failu /etc/hostname.
- 7. Rezultatą įrašykite į failą **read.txt**. **Hostname** failo turinys turi būti įrašytas failo **read.txt** viršuje.
- 8. Išbandykite komandos \$ tail f veikimą.
- Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių head ir tail funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.

Praktinis darbas Nr. 18

Tikslai ir pastabos. Išmokti dirbti su komandų eilutės pagalbos įrankiais **grep** ir **wc**. Darbas atliekamas terminalo emuliatoriuje. Paleisti terminalo emuliatorių galite: Whisker Menu Terminal Emulator arba naudojant klavišų kombinaciją: Ctrl + Alt + T.

1. Išnagrinėkite **grep** ir **wc** komandų pagalbą:

```
1 $ man grep
2 $ man wc
```

- 2. Išbandykite komandos grep parinktis: -i, -v, -w, -c, -L, -l, -o, -H, -n
- 3. Išbandykite komandos wc parinktis: -c, -m, -l, -w, -L
- 4. Naudojant komandas **cat**, **head**, **tail** ir **grep** suraskite faile **/etc/passwd** visus vartotojus kurie naudoja **bash** interpretatorių, sunumeruokite juos ir rezultatą surašykite į failą **bashresult.txt**.
- 5. Suskaičiuokite kiek žodžių yra faile /etc/hosts.
- 6. Suskaičiuokite kiek eilučių turi failas /etc/fstab. Rezultatą patikrinkite su cat komandą.
- 7. Naudojant komandą **grep** suraskite vartotojo namų aplanke visus failus kuriuose yra minimas žodis **admin**. Rezultatą įrašykite į failą **admin.txt**.

Rezultatas. Išnagrinėtas įrankių grep ir wc funkcionalumas. Ištirtas įrankių naudojimas.